

اهداف یادگیری و انتظارات پس از مطالعه:

- ۱- آشنایی با ادیب الممالک فراهانی (علم)
- ۲- آشنایی با واژگان و ترکیب‌های جدید فارسی به کار رفته در متن درس (علم)
- ۳- تقویت مهارت خوانش صحیح متن درس با لحن‌های مناسب (عمل)
- ۴- تقویت علاقه به سرزمین ایران و زادگاه خویش (باور)
- ۵- پرورش روحیه میهن‌دوستی و تلاش در راه آبادانی آن (اخلاق)
- ۶- کاربرست آموزه‌های محتوایی متن درس در حوزه فعالیت‌های نوشتار، گفتار و رفتار (عمل)
- ۷- آشنایی بیشتر با وابسته‌های اسم (صفت اشاره، صفت شمارشی) (علم)
- ۸- تقویت کاربرست واژگان جدید در حوزه مهارت‌های املائی و نگارشی (عمل)
- ۹- درک دریافت آموزه‌ها و پیام‌های متن (تفکر)

لحن حماسی

حماسه به معنای داستان دلاوری و شجاعت است؛ کسی که شعر حماسی را می‌خواند باید به گونه ای بخواند که این دلاوری‌ها را به شنونده منتقل کند؛ پس لحن حماسی لحنی کوبنده و استوار است و خواننده شعر حماسی، به ویژه شاهنامه فردوسی، باتوجه به ویژگی های این گونه اشعار باید لحن خود را متناسب با محتوای این اشعار کند؛ محتوای این اشعار بیشتر جنگ‌ها و نبردهای پهلوانان با یکدیگر، با دشمنان و با موجوداتی چون دیو و اژدها و کارهای شگفت‌انگیز و خارق‌العاده است.

پرچم‌داران

شعرهای میهنی، برای بیان حس غرور، عظمت و افتخار ملی سروده می‌شوند. به هنگام خواندن این گونه متن‌ها باید با حفظ استواری کلام و تأکید بر واژگان کلیدی متن، همچون «وطن...» لحن مناسب و آهنگ حماسی را به کار گرفت.

ایران، سرزمینی بزرگ و عزیز و شکوهمند است. سرزمینی که دین و زبان و فرهنگ و جسم و جان من و تو در آن پرورش یافته و اکنون پاره‌ای از بیکرۀ ماست. اگرچه در طول تاریخ، ستم‌ها و کرنده‌های فراوانی دیده، اما هرگز ایمان، عزت و اراده استوار خود را از دست نداده است.

میهنی که در دوران دفاع مقدس، محطه‌های تیغ و شیرین بسیاری را به چشم دیده و گرمی خون دلاوران را بر بیکر خود احساس کرده است و شهدای بسیاری را در دل خود جای داده و از گستاخی‌ها و بی‌رحمی‌های دشمن، خون دل‌ها خورده است.

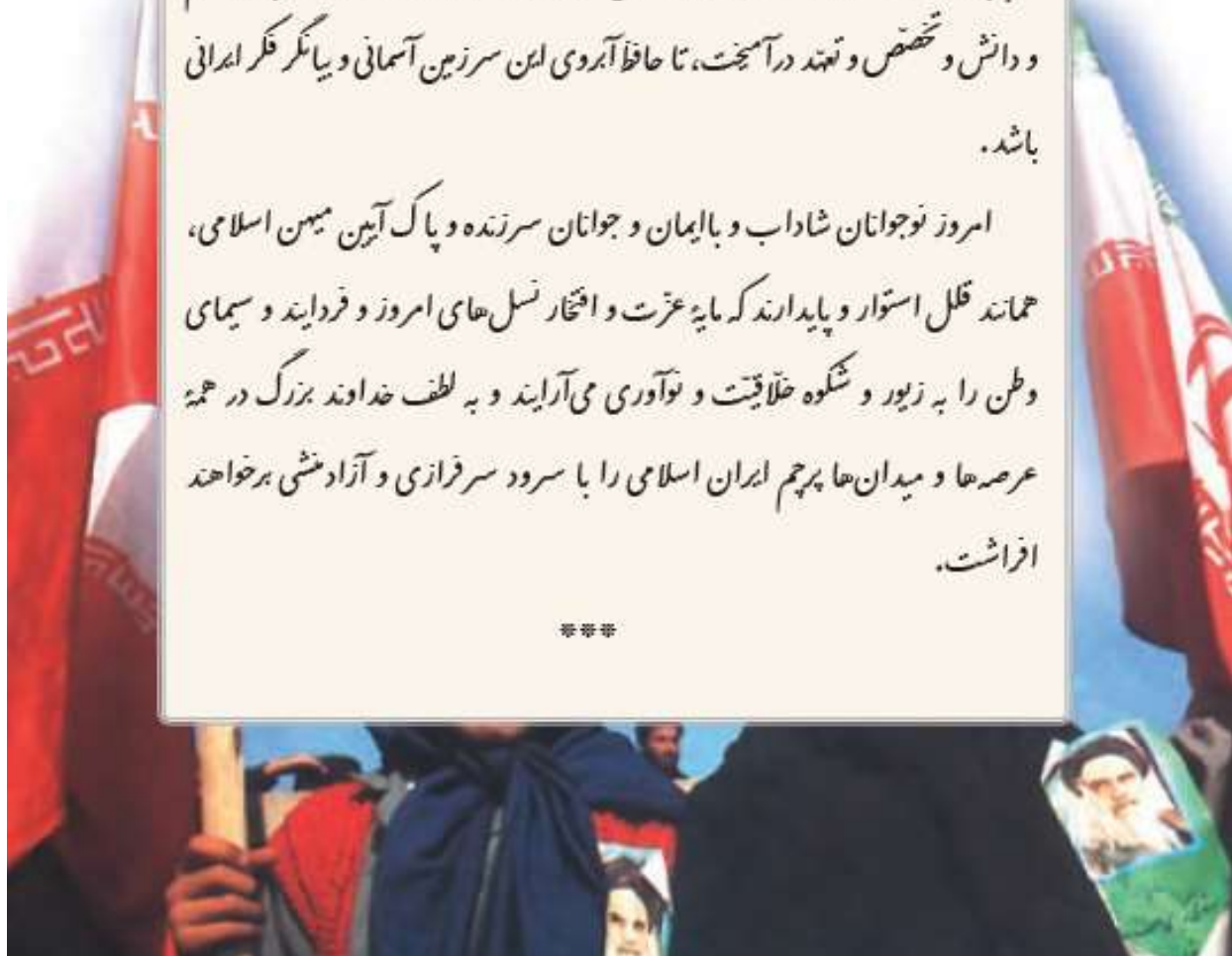
در دوران جنگ تحمیلی، خیل عظیم نوجوانان و جوانان بسیجی و جان‌برکفان ارتشی و سپاهی، این پسرۀ خدایی را به بنیانی استوار و سدی نفوذناپذیر و پایدار در برابر هجوم وحشیانه صدام و حامیان امریکایی او، تبدیل کرد.

در آن ایام که دشمن، از آسمان و زمین، آتش بمب و موشک بر سر مردم
بی‌گناه این سرزمین فرو می‌ریخت، ایران سرافراز هرگز رنگ نباخت و برخود نلرزد
و جنب و جوش خود را رها نکرد؛ پابرجا ماند و درس پاکی، پایداری و پاسداری را به
انسان‌های آزاده و دل‌زنده جهان آموخت.

آری، در دوران دفاع مقدس، جوانان مؤمن و سربازان شجاع این ملت در
برابر تازش دشمن، به لطف پروردگار مهربان، حماسه‌های شگفت‌انگیز آفریدند و پس
از پایان جنگ تحمیلی، همت و تلاش همین سربازان سربلند و دلاوران رشید، با علم
و دانش و تخصص و تهتد در آمیخت، تا حافظ آبروی این سرزمین آسمانی و یانگر فکر ایرانی
باشد.

امروز نوجوانان شاداب و باایمان و جوانان سرزنده و پاک آئین میهن اسلامی،
همانند قتل استوار و پایداری که مایه عزت و افتخار نسل‌های امروز و فرداوند و سیمای
وطن را به زیور و شکوه خلافت و نوآوری می‌آرایند و به لطف خداوند بزرگ در همه
عرصه‌ها و میدان‌ها پرچم ایران اسلامی را با سرود سرفرازی و آزادمنشی بر خواهند
افراشت.

ای وطن، ای دل مرا مأوا / ای وطن، ای تن مرا مسکن

معنی بیت: ای کشورم، ای پناهگاه دل ها، ای کشورم ای خانهٔ تن من.

نکات ادبی: ای وطن: تشخیص (با وطن حرف می‌زنیم) / واج آرای: حرف « م » / دل مرا: « را » فک اضافه / تن مرا: « را » فک اضافه / ای وطن : منادا.

ای وطن، ای تو نور و ماهمه چشم / ای وطن، ای تو جان و ماهمه تن ...

معنی بیت: وطن، تو مانند نور و روشنایی برای چشم ما هستی. تو مانند جان در بدن ما هستی.

نکات ادبی: ای وطن: تشخیص (با وطن حرف می‌زنیم) / تشبیه : (وطن به نور، ما به چشم، وطن به جان و ما به تن تشبیه شده است).

نکته‌ای گویم که گر شنوی / شاد، مانی به جان و زنده به تن

معنی بیت: نکته هایی به تو می‌گویم که اگر آن را بشنوی، باعث شادی روح و پایداری جسمت می شود. دانش زبانی گویمت: «ت» متمم است.

آدمی را چو هفت مهر به دل / بتو کم شمار از اهریمن:

معنی بیت: اگر انسان، محبت هفت چیز را در دل نداشته باشد، او را از شیطان کمتر بدان.

نکات ادبی: بیت موقوف‌المعانی است.

مهر ناموس و زندگانی و دین / عزت و خاندان و مال و وطن

معنی بیت: عشق ورزیدن به آبرو، زندگی و دین، سرافرازی، خانواده، پول و وطن.

نکات ادبی: واج آرای: صدای (ـ)

و آن که حب وطن نداشت به دل
مرده زان خوبتر به باور من

معنی بیت: و آن کسی که کشور خود را دوست نداشته باشد، به نظر من آدم مرده از او بهتر و باارزش تر است.

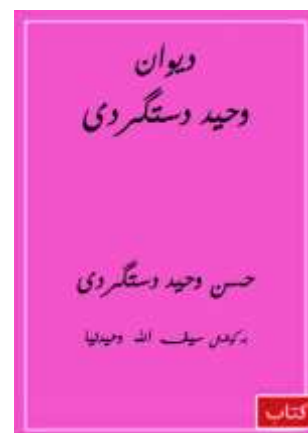
نکات ادبی: بیت به حدیث «حُب الوطن من الایمان» اشاره دارد .

محمد صادق
امیری معروف به
ادیب الممالک

شاعر و
روزنامه نگار

لقب از طرف
مظفرالدین شاه

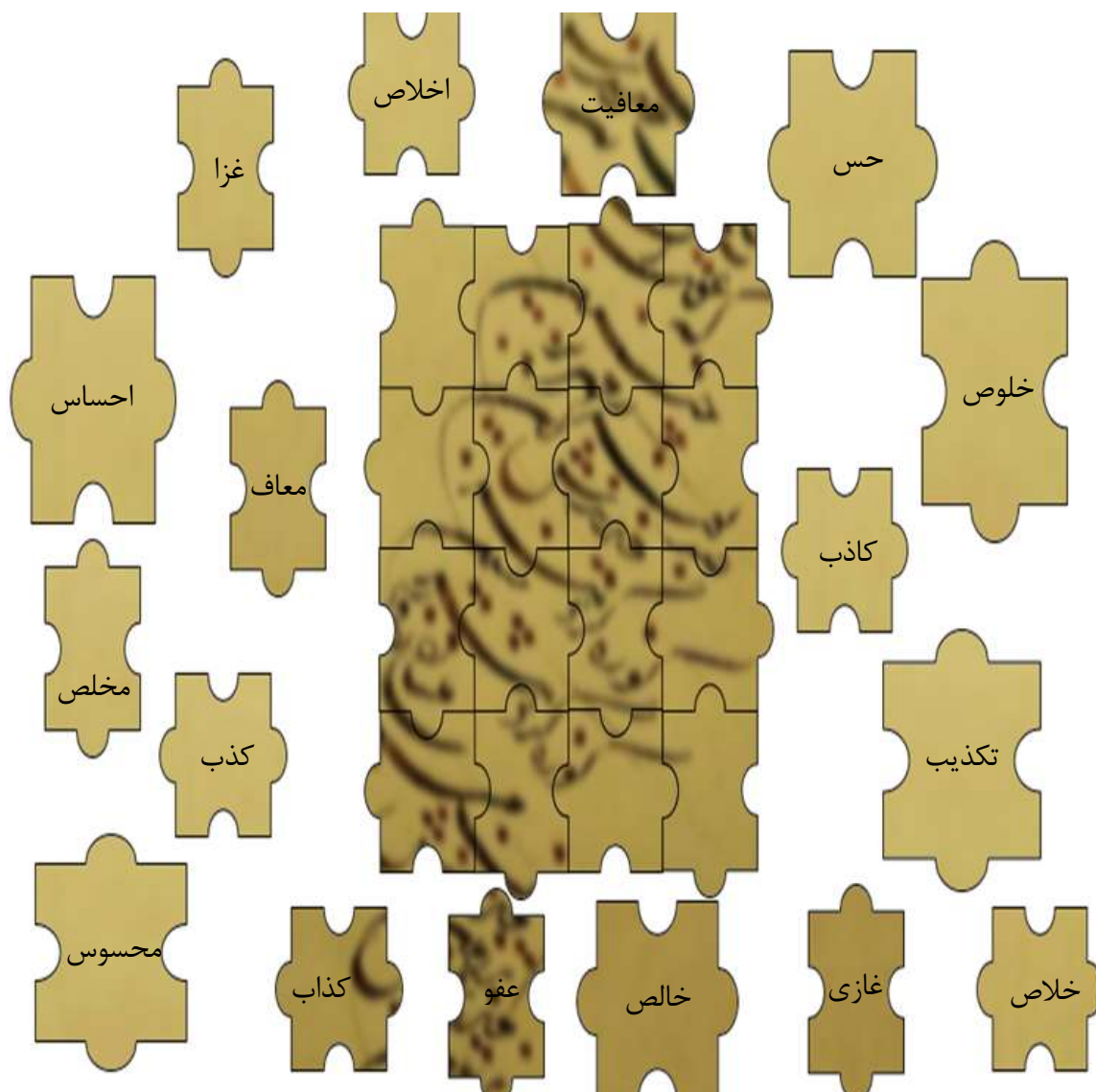

آسیب	گزند
بی شرمی، بی حیایی	گستاخی
جمع، گروه، دسته	خیل
کسی که آماده جان فشانی است.	جان برکف
تاختن، حمله کردن	تازش
پیمان بستن، به عهده گرفتن	تعهد
میدان، قلمرو	عرصه
پناهگاه، جای امن	ماوا
چهره، شکل	شمایل
نهایت، پایان، بسیار	غایت
شانه به سر، هدهد	پوپک

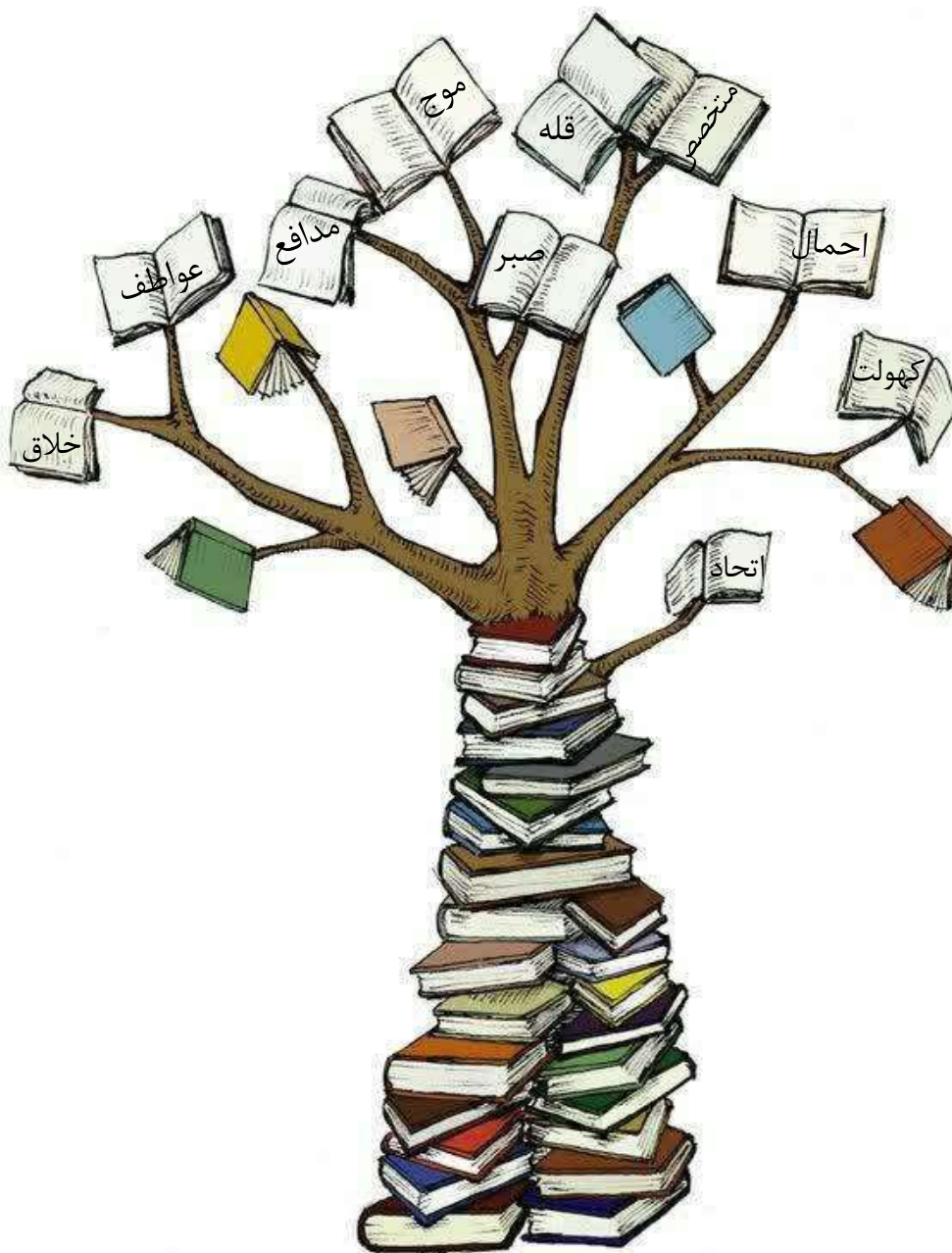
هم خانواده ها

هم خانواده و خوشه واژه های مرتبط با هم را پیدا کنید و بنویسید

هم خانواده کلمات زیر را در درس پیدا کنید و با آنها جمله بنویسید

۱- در متن درس، سرزمین ایران با چه ویژگی هایی توصیف شده است؟

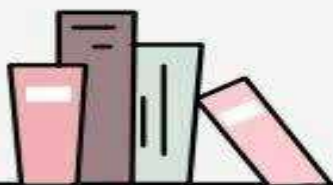
سرزمینی بزرگ و عظیم ، عزتمند و استوار، کشوری شکوهمند و ...

۲- دربارهٔ ارتباط حدیث « حُبُّ الْوَطَنِ مِنْ الْإِيمَانِ » با محتوای درس توضیح دهید.

دوست داشتن وطن از ایمان آدمی است و اگر نباشد از مرده کمتر است.

۳- به نظر شما برای عزّت و سربلندی ایران اسلامی در عرصه های جهانی چه باید کرد؟

باید با اعتقاد و سخت کوشی در کسب علم و آگاهی برای رشد تعالی ایران عزیز، تلاش کنیم.

«وابسته های اسم (۲) صفت اشاره، صفت شمارشی»

صفت اشاره: این، آن، همین، همان « صفت اشاره قبل از هسته میآید و وابسته پیشین اسم خوانده می شود. »

مثال:

این کتاب را خریدم. {این: صفت اشاره – کتاب: هسته}

آن گل را دوست داشتم. {آن: صفت اشاره – گل: هسته}

همین شعر را خواندم. {همین: صفت اشاره – شعر: هسته}

صفت شمارشی: به دو دسته تقسیم می شود:

۱- صفت شمارشی اصلی

۲- صفت شمارشی ترتیبی

صفت شمارشی اصلی: یک، دو، سه، چهار، پنج، شش، هفت، هشت و.....

صفت شمارشی ترتیبی: اولین، دومین، سومین، چهارمین، پنجمین، ششمین و.....

مثال:

اولین مسابقه برگزار شد. {اولین: صفت شمارشی ترتیبی، مسابقه: هسته}

پنج دانش آموز به کتابخانه رفتند. {پنج: صفت شمارشی اصلی، دانش آموز: هسته}

سومین روز، از راه رسید. {سومین: صفت شمارشی ترتیبی، روز: هسته}

گفت و گو کنید

۱- نمونه هایی از زیبایی ها و جاذبه های شهر و استان خود را بیان کنید.

بنددره، بندامیرشاه از اماکن تفریحی شهر بیرجند و ارگ کلاهفرنگی و قلعه بیرجند از آثار تاریخی بسیار زیبا مهم شهر بیرجند هستند.

۲- درباره راه های حفظ منابع طبیعی کشور عزیزمان، ایران، گفت و گو کنید.

حاذقزینی سوخت فسیلی به جای چوب، به عنوان تأمین کننده سوخت روستاییان به ویژه در مناطق جنگلی.

کاهش کشت دیم در جنگل ها و مراتع و توسعه جنگل کاری
مصنوعی و احیا و غنی سازی جنگل های طبیعی.

تقویت و اهمیت بیشتر به بیمه محصولات جنگلی و مرتعی.

نوشتن

۱- چهار کلمه مهمّ املایی از متن درس بیابید و برای هر کدام، یک متضاد و یک مترادف بنویسید.

عزت: سربلندی / متضاد: خواری   هجوم: حمله / متضاد: دفاع

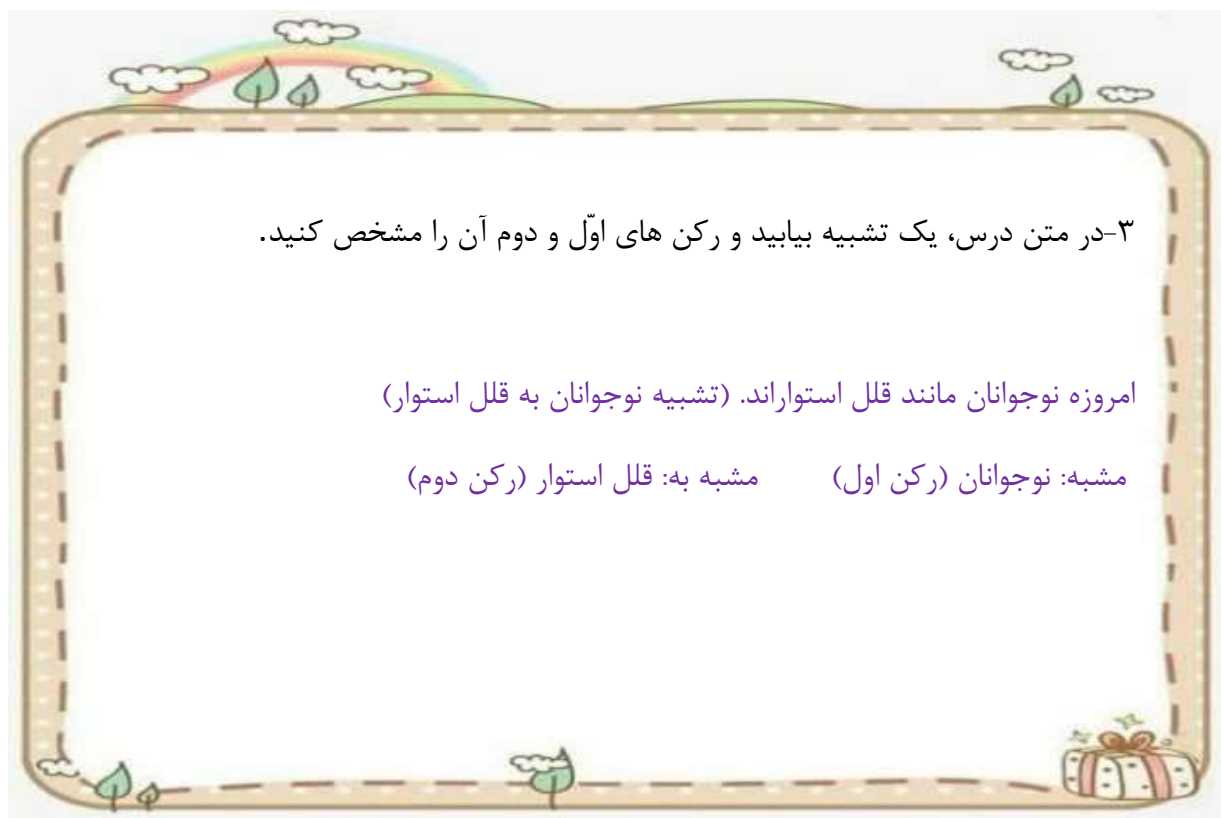
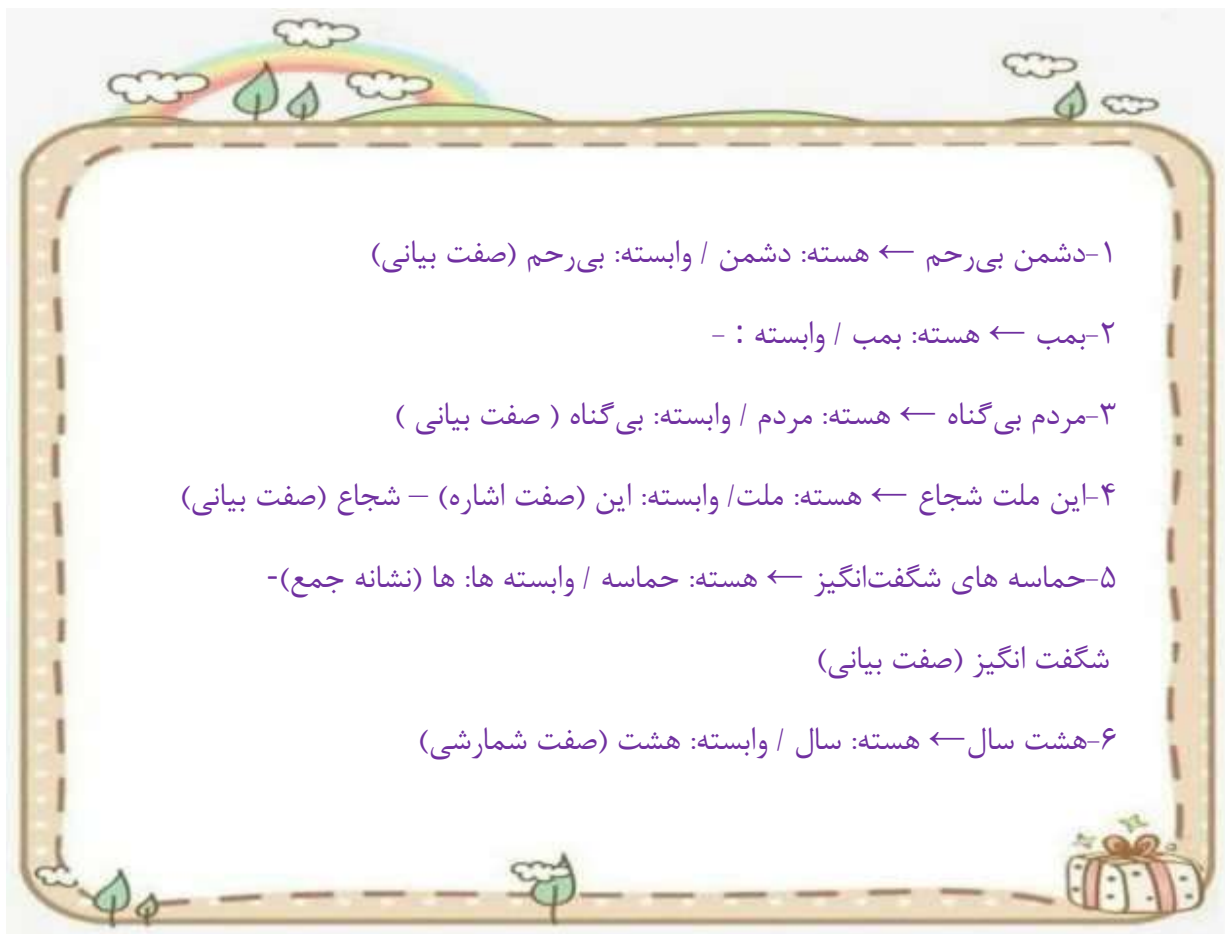
دل‌زنده: آگاه، شاداب / متضاد: دل‌مرده   آزاده: مستقل و بی‌نیاز / متضاد: وابسته

۲- جمله‌های زیر را به اجزای آن تجزیه کنید؛ سپس هسته و نوع وابسته گروه‌های اسمی را مشخص کنید.

دشمن بی‌رحم، بمب‌بر مردم بی‌گناه، فرو می‌ریخت.

این ملت شجاع، در هشت سال، حماسه‌های شگفت‌انگیز آفریدند.

نهاد	مفعول	متمم	فعل
دشمن بی‌رحم	بمب	مردم بی‌گناه	فرو می‌ریخت
این ملت شجاع	حماسه‌های شگفت‌انگیز	هشت سال	آفریدند

ای ایستاده در چمن آفتابی معلوم / وطن من! / ای تواناترین مظلوم / تو را دوست دارم!

معنی: ای وطن من، تو همواره سرسبز و جاودان هستی. تو مظلوم بسیار توانا و قدرت‌مند می‌باشی و من با تمام وجودم تو را دوست دارم.

نکات ادبی: وطن من: تشخیص.

ای آفتاب شمایل دریا دل / که نام خیابان‌هایت را شهیدان برگزیده اند.

معنی: ای وطن تو چهره ای به زیبایی آفتاب داری (آفتاب شمایل، اشاره به تصویر شهیدان هم دارد). و بسیار با عظمت و شجاع هستی که نام خیابان‌هایت، به اسم شهیدانی است که عاشقانه خود را در راه تو فدا کرده‌اند.

نکات ادبی: دریا دل: کنایه از شجاع و دلیر / آفتاب شمایل: استعاره از وطن / تشبیه: وطن چون آفتابی است.

ای فروتن نیرومند! / ایستاده‌ایم در کنار تو، سبز و سر بلند / و تو آن درخت گردوی کهنسالی / و بیش از آنکه من خوف تبر را نگرانم / تو ایستاده‌ای / و پسران تو / مردان نیایش و شمشیرند.

معنی: ای متواضع نیرومند! ما در کنار تو، شاداب و سرفراز، ایستاده‌ایم و تو مانند درخت گردوی کهنسالی هستی و قبل از آن که من از ترس تبر، نگران باشم تو ایستاده و پابرجا هستی و فرزندان تو اهل عبادت و مبارزه هستند.

نکات ادبی: تشبیه: وطن به درخت گردوی کهنسال / تبر استعاره از دشمن.

دانش زبانی: «را» در تبر، را فک اضافه است: من نگران خوف تبر هستم.

و مادران صبوری داری / و پدرانی به غایت جرئت‌مند / دوست دارم تو را ... / آن‌گونه که عشق را /
دریا را / آفتاب را ...

معنی: {ای وطن} تو مادرانی داری که بسیار صبور می‌باشند و پدرانی که بسیار شجاع و دلیر هستند. تو را دوست دارم همانطور که عشق را، دریای پاک و گسترده را و آفتاب درخشان با عظمت را دوست دارم.

ای مجمع الجزایر گل‌ها، خوبی‌ها! / ای بهار استوار! / ای اقیانوس موج عاطفه و خشونت... ، / ای شکیبایی شکوهمند! / کجای زمین از تو عاشق‌تر است؟

معنی: {ای وطن} تو از جزیره‌هایی تشکیل شده‌ای که سرشار از زیبایی و خوبی و پاکی هستند. {ای وطن} تو همانند بهار زیبا، پایدار و ماندنی می‌باشی. ای اقیانوس وسیع و پاکی که مهربانی و خشم را در خود، جا داده‌ای! ای شکیبایی با عظمت! هیچ جایی در دنیا وجود ندارد که از تو عاشق‌تر باشد.

نکات ادبی: زمین: مجاز از دنیا و جهان / بیت پارادوکس دارد. / اقیانوس استعاره از وطن است.

من از تو برنمی‌گردم تا بمیرم / و مرگ در کنار تو زندگی است / تو را دوست می‌دارم...

معنی: من تا زمانی که زنده هستم به تو وفادارم و مُردن در آغوش تو، زندگی و حیات دوباره است. تو را دوست دارم.

نکات ادبی: مرگ و زندگی تضاد دارد.

چقدر به اقیانوس می‌مانی! / برای تو و به خاطر تو / ای پهلوان فروتن / خدا چقدر مهربانی‌اش را وسعت داد / در دورهای کویر طبس / آن اتفاق / یادت هست؟ / نه من بودم و نه هیچ‌کس / خدا بود و گردباد...

معنی: {وطنم} چه قدر شبیه اقیانوس وسیع و با عظمت هستی.

ای پهلوان متواضع! خدا در حق تو، لطف و مهربانی بسیاری کرده است. در کویر دور افتاده طبس، آن اتفاق تاریخی را به یاد داری؟ جز خدا هیچ کس آنجا نبود. خدا بود که با طوفان شن، همه‌ی دشمنان (آمریکایی ها) را از بین بُرد.

نکات ادبی: تشبیه وطن به اقیانوس / تلمیح به طوفان شن در صحرای طبس و انهدام تجهیزات آمریکایی ها.

وطن من، آه ای پوپک مودب! / ای رویین تن متواضع! / ای متواضع رویین تن! / ای وطن من!

معنی: ای سرزمین من، ای هدهد مودب و با شخصیت، سرزمین قوی و پُرزور و متواضع، ای افتاده‌ترین نیرومند ای میهن من.

از سال ۱۳۵۲ به
نوشتن روی آورد و
سرودن شعر را آغاز
کرد.

سلمان قنبرهراتی
(آذربایجان) در سال ۱۳۳۸
در روستا «مرزدشت»
تنکابن، در خانواده‌ای
مذهبی به دنیا آمد.

وی با شعر ارزشی
انقلاب، پیوندی با
گسستنی داشت.

صمیمت سادگی،
بی‌پیرایگی در
اشعارش موج می‌زد.

در سال ۱۳۶۵ بر
اثر تصادف فوت
کرد.

آثار وی: از این ستاره تا آن ستاره/
از آسمان سبز/ داری به خانه
خورشید.

کتاب آسمان از سبز: مجموعه
شعری از «سلمان
هراتی»، شاعر دوره انقلاب
اسلامی.

نمونه سوال درس یازده و شعر «ای وطن»

سوالات درست نادرست

۱- ماوا به معنی کشور و مملکت است.

☐ نادرست

☐ درست

۲- پایداری و پاسداری جناس ناقص اختلافی دارند.

☐ درست ☐ نادرست

۳- کهولت و کاهی هم‌خانواده هستند.

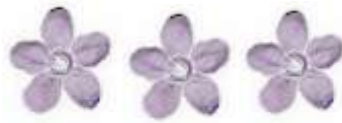
☐ درست ☐ نادرست

۴- «شمایل» به معنی ویژگی و توانایی است.

☐ درست ☐ نادرست

۵- در مصراع «ای بهار استوار!» استعاره به کار رفته است.

☐ درست ☐ نادرست

سوالات جای خالی

۶- در مصراع «و مرگ در کنار تو زندگی است» بین دو کلمه ..... و ..... آرایه تضاد برقرار است.

۷- نوع را در مصراع «ای وطن، ای دل مرا ملاو» نوع را ..... است.

۸- شعرهای میهنی، برای بیان حس .....، ..... و ..... سروده می‌شوند.

۹- اگرچه در طول تاریخ، ستم‌ها و ..... (به معنی آسیب) فراوانی دیده، اما هرگز ایمان، عزت و اراده استوار خود را از دست نداده است.

۱۰- بیت آخر درس با آیه ..... تلمیح دارد.

سوالات تستی

۱۱- کدام گزینه دارای گروه اسمی با الگوی «صفت اشاره + هسته + صفت بیانی» است؟

- (۱) این جمله خوب در ذهن من جا گرفت. (۲) همین که کار اصلی شروع شد اعتراض کرد.
(۳) همین نتیجه امتحانی را هم امسال به دست آورد. (۴) آن حرف مناسب آن محفل دوستان نبود.

۱۲- در کدام گزینه دومین کلمه، وابسته بیانی نیست؟

- (۱) خیل عظیم نوجوانان و جوانان (۲) مردم بی گناه این سرزمین
(۳) هجوم وحشیانه صدام و حامیان (۴) شکوه خلاقیت و نوآوری
۱۳- رابطه واژگانی «ماوا و مسکن» مانند رابطه کدام گزینه نیست؟
(۱) دلاور و رشید (۲) پایداری و پاسداری (۳) عرصه و پهنه (۴) خلاقیت و نوآوری

۱۴- ساختار «نوآوری» همانند ساختار کدام گزینه است؟

- (۱) آزادمنشی (۲) پایداری (۳) پاکبازی (۴) سزافرازی

۱۵- در کدام گزینه آرایه تلمیح وجود دارد؟

- (۱) نکته ای گویمت گر شنوی / شاد مانی به جان و زنده به تن.
(۲) آدمی را چو هفت مهر به دل / نبود، کم شمار از اهریمن:
(۳) مهر ناموس و زندگانی و دین / عزت و خاندان و مال و وطن.
(۴) وان که حبّ وطن نداشت به دل / مرده زانخوب تر به باور من.

۱۶- در کدام گزینه وابسته پیشین برای گروه اسمی وجود ندارد؟

(۱) این رمز پیروزی ما در برابر متجاوزان بود.

(۲) در آن ایام دشمن از آسمان و زمین آتش می ریخت.

(۳) جوانان مومن این ملت حماسه ها آفریدند.

(۴) امروزی ما همان مقاومت ها را سرمشق خود قرار می دهیم.

۱۷- در کدام گزینه صفت شمارشی پیشین وجود ندارد؟

(۱) نور چشم مصطفی «باقر» امام پنجمین/ آن که می بالد سخن بر خود ز مدحش همزمان.

(۲) سه کس را شنیدم که غیبت رواست/ وزین درگذشتی چهارم خطاست.

(۳) هرکه در راه علی از جان گذشته/ تیر او از هفتمین ایمان گذشت.

(۴) بر سر لوح، چون قلم گردید/ نام او اولین رقم گردید.

۱۸- در کدام گزینه «نخستین» صفت شمارشی و وابسته پیشین است؟

(۱) وطنگاه نخستین تو آن است/ که از چشم سرت دایم نهان است.

(۲) نخستین بار گفتش کز کجایی؟/ بگفت از دار ملک آشنایی.

(۳) نیابم یار چون یار نخستین/ نکارم مهر همچون مهر پیشین.

(۴) نخستین گفت کای دارای عالم/ برآورده علم بالای عالم.

۱۹- کدام گزینه از الگوی گروهی «هسته + صفت بیانی + مضاف الیه» پیروی می کند؟

(۱) هجوم وحشیانه صدام (۲) جان برکفان ارتشی و سپاهی

(۳) طول تاریخ پرفراز و نشیب (۴) دوران جنگ تلمیحی

۲۰- به نظر شاعر شعر ای وطن «مرده» از چه کسی بهتر است؟

(۱) کسی که دشمن وطن خویش است. (۲) کسی که خائن وطن خود است.

(۳) کسی که وطنش را دوست ندارد. (۳) کسی که شجاعت دفاع از وطن ندارد.

۱- نادرست   ۲- درست   ۳- درست   ۴- نادرست   ۵- درست.

۶- مرگ و زندگی   ۷- فک اضافه   ۸- غرور، عظمت و افتخار ملی

۹- گزندها   ۱۰- حب الوطن من الایمان

شماره سوال	گزینه یک	گزینه دو	گزینه سه	گزینه پنج
۱۱				
۱۲				
۱۳				
۱۴				

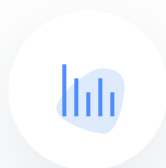
				۱۵
				۱۶
				۱۷
				۱۸
				۱۹
				۲۰

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد